

ПИТАННЯ ПРОКУРОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Олена ДРАГАН

заступник начальника Департаменту
підтримання державного обвинувачення
та представництва інтересів громадянина
або держави в судах Генеральної прокуратури України,
кандидат юридичних наук
dragan_ov@ukr.net

УДК.347.963

СПЛАТА ОРГАНАМИ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ АВАНСОВОГО ВНЕСКУ ПРИ ЗВЕРНЕННІ СУДОВИХ РІШЕНЬ ДО ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ

Із 5 жовтня 2016 року набрав чинності Закон України «Про виконавче провадження» (Закон) [1], який викладено у новій редакції, що порівняно з попередньою має суттєві відмінності. Однією з новел Закону є введення сплати авансового внеску при зверненні виконавчого документа до виконання.

У зв'язку з цим на практиці виникає чимало проблем, які потребують наукового переосмислення та вироблення пропозицій для їх законодавчого врегулювання.

Метою статті є дослідження питання сплати авансового внеску в разі звернення виконавчого документа до примусового виконання органами прокуратури України, виокремлення проблем, які виникають у практичній діяльності, а також формулювання певних пропозицій щодо удосконалення правового регулювання у цій сфері.

Враховуючи, що питання стосовно сплати органами прокуратури авансового внеску було порушене лише у жовтні 2016 року, відповідні наукові дослідження не проводились. Тому значена проблема розглядатиметься вперше.

З метою мінімізації бюджетних витрат на проведення виконавчих дій законодавець

передбачив обов'язкове авансування стягувачем витрат на вчинення виконавчих дій. Так, відповідно до ч. 2 ст. 26 Закону України «Про виконавче провадження» (в редакції Закону від 21 грудня 2016 року) до заяви про примусове виконання рішення стягувач додає квитанцію про сплату авансового внеску в розмірі 2 відсотків суми, що підлягає стягненню, але не більше 10 мінімальних розмірів заробітної плати, а за рішенням немайнового характеру – у розмірі одного мінімального розміру заробітної плати з боржника – фізичної особи та в розмірі двох мінімальних розмірів заробітної плати з боржника – юридичної особи.

Аналіз указаної норми свідчить про те, що кожен стягувач зобов'язаний здійснювати авансування витрат на проведення виконавчих дій саме стосовно виконання рішення, винесеного на його користь. Авансування цих витрат є обов'язковим і здійснюється у два етапи: перший – шляхом сплати авансового внеску при поданні заяви про примусове виконання рішення; другий – шляхом додаткового авансування витрат виконавчого провадження у разі недостатності коштів авансового внеску для вчинення подальших виконавчих дій.

Порушення стягувачем вказаного обов'язку тягне настання для нього негативних наслідків, а саме:

– якщо стягувач не надав підтвердження сплати авансового внеску при поданні виконавчого документа, то такий виконавчий документ повертається стягувачу без прийняття до виконання згідно з п. 8 ч. 4 ст. 4 Закону;

– якщо стягувач не здійснив авансування витрат виконавчого провадження, передбачених у ст. 43 цього Закону, виконавчий документ також повертається стягувачу без подальшого виконання згідно з п. 4 ч. 1 ст. 37 Закону [2].

Водночас у ч. 2 ст. 26 Закону встановлено перелік категорій рішень та осіб, які звільняються від сплати авансового внеску.

Зокрема, від сплати авансового внеску звільнюються стягувачі за рішеннями про:

– стягнення заробітної плати, поновлення на роботі та за іншими вимогами, що випливають із трудових правовідносин;

– обчислення, призначення, перерахунок, здійснення, надання, одержання пенсійних виплат, соціальних виплат непрацездатним громадянам, виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, виплат та пільг дітям війни, інших соціальних виплат, доплат, соціальних послуг, допомоги, захисту, пільг;

– відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, а також смертю фізичної особи;

– стягнення аліментів;

– відшкодування майнової та/або моральної шкоди, завданої внаслідок вчинення кримінального правопорушення.

Від сплати авансового внеску звільняються такі особи та органи:

– державні органи;

– інваліди війни;

– інваліди I та II груп;

– законні представники дітей-інвалідів і недієздатних інвалідів I та II груп;

– громадяни, віднесені до категорій 1 та 2 осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Крім того, не сплачується авансовий внесок у разі виконання рішення Європейського суду з прав людини (абз. 9 ч. 2 ст. 26 Закону).

Необхідно зазначити, що в переліку осіб та органів, які звільняються від сплати авансового внеску, органи прокуратури України чітко не визначені. Проте вони належать до державних органів, і тому, на нашу думку, на них поширюється звільнення від сплати авансового внеску.

Разом з тим донедавна в чинному законодавстві України не містилося поняття державного органу.

Лише 23 березня 2017 року Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб» [3] внесено зміни до Закону України «Про запобігання корупції», у ст. 1 якого надається визначення цього поняття.

Отже, державний орган – це орган державної влади, в тому числі колегіальний державний орган, інший суб'єкт публічного права, незалежно від наявності статусу юридичної особи, якому згідно із законодавством надані повноваження здійснювати від імені держави владні управлінські функції, юрисдикція якого поширюється на всю територію України або на окрему адміністративно-територіальну одиницю [4].

Згідно із ст. 131-1 Конституції України в Україні діє прокуратура, яка здійснює, зокрема, представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом [5]. Однак в Основному Законі України відсутнє поняття «державний орган», а йдеться про органи державної влади.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про прокуратуру» прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому цим Законом, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави. Згідно із ст. 7 цього Закону систему прокуратури України становлять органи прокуратури, зокрема такі, як Генеральна прокуратура України, регіональні прокуратури, місцеві прокуратури [6].

У статті 23 Закону України «Про прокуратуру», норми якої в частині захисту інтересів громадян досі не приведено у відповідність із вказаною вище статтею Конституції України, передбачено, що органи прокуратури беруть участь у виконавчому провадженні при

виконанні рішень у справі, в якій прокурором здійснювалось представництво в суді (п. 6 ч. 1 ст. 23).

Відповідно до ч. 1 ст. 26 Закону виконавець розпочинає примусове виконання рішення на підставі виконавчого документа за заявою прокурора у разі представництва інтересів громадянина або держави в суді.

Таким чином, органи прокуратури, які входять до системи державних органів, реалізуючи передбачене у ч. 1 ст. 26 Закону право на звернення до державної виконавчої служби із заявою про примусове виконання судового рішення, звільняються від сплати авансового внеску.

Натомість у деяких регіонах країни (Донецька, Запорізька, Івано-Франківська, Сумська, Харківська та Чернівецька області) трапляються факти безпідставного повернення державними виконавцями виконавчих документів без прийняття до виконання у зв'язку з несплатою прокурорами авансового внеску.

У зв'язку з цим прокурори звертаються із відповідними скаргами до судів, які, як правило, їх задовольняють.

Так, ухвалою Господарського суду Сумської області від 20 лютого 2017 року у справі № 920/1092/16 задоволено скаргу прокуратури Чернігівської області, визнано неправомірними дії державного виконавця Конопського міськрайонного відділу державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у Сумській області щодо повернення прокуратурі області без прийняття до виконання наказу суду про стягнення з фізичної особи – підприємця судового збору, скасовано відповідне повідомлення. Зобов'язано відділ державної виконавчої служби прийняти до виконання виконавчий документ. При цьому суд дійшов висновку, що в розумінні Закону та ст. 1 Закону України «Про прокуратуру» прокуратура є державним органом, який відповідно до ст. 131-1 Конституції України здійснює представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом [7].

Господарський суд Харківської області 23 січня 2017 року у справі № 922/2635/15 за результатами розгляду скарги Лозівської місцевої прокуратури Харківської області також визнав протиправними дії старшого державного виконавця Червонозаводського

ВДВС м. Харкова ГТУЮ у Харківській області щодо повернення виконавчого документа про стягнення за позовом прокурора в інтересах держави в особі сільської ради з ТОВ 141 тис. грн. Цим же рішенням зобов'язано відділ державної виконавчої служби здійснити дії з виконання відповідного наказу суду [8].

Однак узакане проблемне питання поки що не розглянуто вищими судовими інстанціями, а тому стверджувати про однозначність судової практики зарано.

Тлумачення декотрими державними виконавцями норми ст. 26 Закону на користь необхідності сплати органами прокуратури авансового внеску перешкоджає здійсненню прокурорами своїх повноважень. Адже на відміну від інших державних органів представництво інтересів держави, що передбачає обов'язкове звернення до суду, є конституційною функцією органів прокуратури.

Крім того, відповідно до чинного процесуального законодавства та Закону України «Про прокуратуру» органи прокуратури здійснюють представництво в суді інтересів держави лише у випадках, коли органи державної влади, органи місцевого самоврядування чи інші суб'єкти владних повноважень не здійснюють або неналежним чином здійснюють їх захист або такі органи відсутні. В такому разі звернення прокурора до державної виконавчої служби із заявою про примусове виконання постановленого за його позовом судового рішення іноді є останньою можливістю забезпечити захист інтересів держави. Тому, на нашу думку, зазначені процесуальні повноваження прокурорів не повинні бути обмежені необхідністю сплати авансового внеску.

Вирішити проблему, що зумовлена неоднозначним тлумаченням норми права та, як наслідок, безпідставним поверненням державними виконавцями виконавчих документів без прийняття до виконання у зв'язку з несплатою прокурорами авансового внеску, можна за допомогою внесення змін до Закону України «Про виконавче провадження», якими передбачити, що авансовий внесок не сплачується органами прокуратури у разі звернення ними до примусового виконання судових рішень, постановлених у справах, де ними здійснювалось представництво інтересів держави у суді.

Список використаних джерел:

1. Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 року № 1404-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T161404.html
2. Кузь О. Проблеми виконавчого провадження «по-новому» і шляхи їх рішення // Протокол. Юридичний інтернет-ресурс [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://protokol.com.ua/ru/problem_i_vikonavchogo_provadgennya_po_novomu_i_shlyahi_ih_rishennya/
3. Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб: Закон України від 23 березня 2017 року № 1975-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1975-19/paran8#n8>
4. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
5. Конституція України від 28 червня 1996 року (з наступними змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
6. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 2–3. – Ст. 12.
7. Ухвала Господарського суду Сумської області від 20 лютого 2017 року у справі № 920/1092/16 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/64888857>
8. Ухвала Господарського суду Харківської області від 23 січня 2017 року у справі № 922/2635/15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/64290790>

Олена ДРАГАН

**СПЛАТА ОРГАНАМИ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ
АВАНСОВОГО ВНЕСКУ ПРИ ЗВЕРНЕННІ
СУДОВИХ РІШЕНЬ ДО ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ**

Розглянуто питання сплати органами прокуратури авансового внеску при зверненні до примусового виконання судових рішень, постановлених у справах за позовами прокурорів. Досліджені актуальні питання практичної діяльності та судова практика.

Ключові слова: авансовий внесок; представництво органами прокуратури інтересів держави; виконання судових рішень.

Елена ДРАГАН

**УПЛАТА ОРГАНАМИ ПРОКУРАТУРЫ УКРАИНЫ
АВАНСОВОГО ВЗНОСА ПРИ ОБРАЩЕНИИ
СУДЕБНЫХ РЕШЕНИЙ К ПРИНУДИТЕЛЬНОМУ ИСПОЛНЕНИЮ**

Рассмотрены вопросы уплаты органами прокуратуры авансового взноса при обращении к принудительному исполнению судебных решений, принятых в делах по искам прокуроров. Исследованы актуальные вопросы практической деятельности и судебная практика.

Ключевые слова: авансовый взнос; представительство органами прокуратуры интересов государства; исполнение судебных решений.

**PAYMENT THE ADVANCE BY PUBLIC PROSECUTOR
IN THE ENFORCEMENT EXECUTION OF COURT DECISIONS IN UKRAINE**

Article is devoted to paying down payment prosecutors when referring to the enforcement of judgments rendered in the case against prosecutors. The author discusses issues of practice and jurisprudence.

Keywords: advance payment; representing interests of the state prosecutors; enforcement.

